Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectura super quinque libros Decretalium

Nicolaus <de Tudeschis>

[Basel], 1481

De treuga et pace

urn:nbn:de:bsz:31-315896

Visual Library

poteſt iſte compromiſſarius dare de iure vnius alteri
i parte ⁊ i totum. nec poterit conqueri qs ex quo ſemel
conſenſit. ar. in. l. cum mandato. ff. de mino. ⁊ nota ſin
gulariter hoc dictum. nam ſolet quotidie allegari hec
opi. hoſti. ꝙ ſi ptes cōpromittentes dederunt ptātem
arbitratori arbitrandi alte ⁊ baſſe, put ipſe voluerit nō
pt pretextu leſionis peti reductio ad arbitrium boni vi
ri. de quo plenius dico in. c. quintauallis. de iureiur.
Secundo pt intelligi tex. ſm eum ꝙ papa fecerat com
poſitōem ſ; non publicauerat partibus. ſed pus vole
bat habere conſenſum prelatorum. Et ex hoc nota. ꝙ
partes poſſunt conſentire laudo iaz facto nondū pub
licato. nec poſſunt poſtmodum ꝯqueri ptextu leſionis
qđ itellige dūmodo dolus abſit. nam dolus futurus
nō pt remitti. l. creditor. §. luci⁹. ff. mādati. Tercio pt
itelligi ſm Jo. an. ꝙ ꝯpoſitio bene debebat detegi p-
latis ⁊ habito ipoꝝ ꝯſenſu debebat poſtmoduz publi
cari p totā ꝓuintiā. ⁊ p h facit tex. ibi ſolēniter publice
tis. et quelibet lectura eſt vera in ſe ⁊c̄. Nico. abbas.

De treuga et pace

Quia iudicū eſt diſcordantes ad pacem reducere
xc. di. per totum. ideo poſt tractatum de offi. iudicum
merito annectitur hec rubrica Uel pt ꝯtinuari hec ru
brica. ſcđo ad rubricam ſupra, ꝓximā. qꝛ maiorū et ſu
perioꝝ eſt treugas et paces inire. ſubditoꝝ vero obedi
re ideo ⁊c̄. Et ex hac ꝯtinuatōne quero vltra docto
res. nūqd iudex poſſit ꝯpellere ſubditos ad pacē fien
dam ⁊ dico ꝙ ſic tam ſeculares reſpectu ſubditorū q̄
eccleſiaſticus reſpectu clericoꝝ rōne peccati. vt ꝓbatur
xc. di. in. c. ſi quis ꝯtriſtatus. ⁊. c. placuit. ⁊ ibi nota. i
glo. de iudice ſeculari. ad idem. c. nouit. de iudi. vbi di
citur ꝙ ad papaz. ptinet reformare pacem. nā rūpens
pacem venit contra preceptū caritatis. quia pax nihil
aliud ē q̄ caritas vt ibi. ⁊ hanc opi. ꝙ iudex poſſit te-
net bar. in. l. ꝯgruit. ff. de offi. pſi. ibi tamen diſtinguit
ꝙ aut diſcordia eſt iter ciuitatē ⁊ ciuitatem. et tunc ſu-
perior debet iterponere partes ſuas i auc̄. de manda.
pnci. in. §. deinde. aut ē iter priuatos ⁊ tunc aut eſt cā
criminalis. aut ciuilis. Primo caſu iudex poteſt com
pellere ad pacem rōne publice vtilitatis. nam i ciuili-
bus diſſenſionibus ſepe reſpublica leditur. l. ſi qs in-
genuam. §. fi. ff. de capt. Si vero cauſa eſt ciuilis tunc
poteſt monere ad ꝯcordiā non aūt ꝯpellere ſm eum vt
nō. in. l. i. ff. de no. ope. nūci. Hoc vltimū puto verum
niſi lis magno tpe durauerit ⁊ ē ita itricata ꝙ de facili
extirpari non poteſt. nam tunc iudex pōt ꝯpellere ad
ꝯcordiā lz nō ſit ciuilis vt ē tex. nobilis in. d. c. placuit
Scđo q̄ro nūqd poſſit iudex eodē mō ad treugaz
fiedā ꝯpellere ⁊ dico ꝙ ſic. ⁊ multo fortius q̄ ad pacē
tr. j. in. c. i. Itē treuga eſt q̄ſi q̄dā pax ad tpꝰ ſed iu
dex pt ad pacez ꝯpellere vt ſupra dixi fortius ad treu
gam. qꝛ q poteſt totum poteſt et partem vt i. c. paſto-
ralis. in. §. item cum totum. de offi. dele. et. l. que d to
ta. ff. de rei vendi. ad idem bonus textus i. l. illicitas
in. §. ne potentiores. viri contumelijs. ff. de offi. pſi.
vbi dr ꝙ ad officium iudicis ptinet, ꝓuidere ne potēti
ores viri contumelijs afficiant humiliores. Dic etiaz
ꝙ vbi qs veriſimiliter timet offendi per aduerſarium
poteſt iudicis officium implorare vt ipſum compellat
ad preſtandū cautōem de non offendendo nec ſe nec
ſuos et iudex tenetur i hoc officium ſuum. impēdi vt i
d. §. ne potentiores. et ibi plene p bar. et bonus tex. i
l. denunciamus. C. de his q ad eccleſi. confugi. ⁊ ibi p
Cy. bene facit tex. in. c. literas. i fi. de reſti. ſpo. et in. c.
de benedicto. xxxij. q. i. aliqđ per Inno. in. c. graue. d
ſen. ex. Tercio q̄ro nunqđ officiales qbus datum
ē liberum arbitrium ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu ciuita
tis poſſint compellere ſubditos ad pacem. ⁊ dic ꝙ ſic
vt patet ex predictis. reſpublica leditur ex diſſenſioni
bus ciuilibus. vnde ptinet ad pacificum ſtatum ciuita
tis vt ſubditi reforment pacem. et hoc tenet barto. in. l
ambitioſa. ff. de decre. ab ordi. fa. Nicolaus abbas.

Statuit tempora
Treugas treugarum ⁊ penā
violantium Nō pmo ꝙ iudex
eccleſiaſticus pt ex cauſa cōpellere
laicos ad treugam. de qua hic. qꝛ
pncipaliter fit ob honorem dei vt
iſtis diebus et tpibus poſſint homines liberius voca
re diuinis. nam i quinta feria debent homies ceſſare
ꝓpter reuerentiam aſſumptōnis. et qꝛ illo die xp̄s fecit
cenam apoſtolis. de ꝯſe. di. i. porro. et di. ij. c. litteris
In die veneris fit propter reuerentiam paſſionis. In
die ſabbati quia diſcipuli latuerunt propter metuz iu
deorum. et quia corpus xp̄i latuit i ſepulchro. In die
dominico qꝛ omne inſigne deus illo die inſtituit. lxxv.
di. in. c. quod die. Secundo nota ibi precipimus.
ꝙ qui non ſeruat iſtas treugas peccat mortaliter. xiij.
q. i. ꝙ precipitur. ⁊ in. c. ij. de maio. et obe. patet etiam
ex alio quia tranſgrediens debet excōmunicari ⁊ excō
municatio non fertur niſi pro mortali vt i. c. nemo. ⁊ in
c. nullus. xi. q. iij. An autem hodie hec conſtitutio li-
get cum non ſeruetur in omnibus dicam cū gl. Ter
cio nota ꝙ excōmunicatus i vna dioceſi debet haberi
p excōmunicato per vniuerſum orbem concor. xi. q. iij
pene. Excōicatio ergo non clauditur territorio qꝛ cuz
afficiat animam et corpus ſequitur perſonam ſicut le
pra leproſum. i. q. i. cito turpem. et ſupra. de offi. ordi.
ad reprimendā Nota ꝙ epi ad inſtantiam ꝯſeruā-
dam tenētur ſibi mutuo impendere auxiliū ⁊ ꝯſilium.
Ultimo nota ex fi. litere ꝙ prelatus tepid⁹ in iuſti-
cia exequēda pt deponi a dignitate ſua. fac. xviij. q. ij.

ſi. qs abbas et negligentia p̄lati eſt peccatum mortale
vt nota. glo. s. de offi. archy. c. ea que. ⁊ idē dic i diſſi
mulatione. vt nō. in glo. in. c. clericos. de imu. ec. li. vi
facit. xliij. di. c. ſit rector. nec ꝓpter timorē dz differre
iuſticiam. q: iram dei ſup ſe inuocat qui magis timet
hominem q̄ȝ deum. vnde bonus paſtor debet animaȝ
ſuam ponere pro ouibus ſuis. vt habetur in euangelio
⁊ tranſumptiue i. q. nisi cum pridem. de renūci. Ul
tra docto. quero i tex. mādatur puniri qui huiuſmodi
treugas non obſeruauerit. et loquitur tex. ō treuga ca
nonica. i. a cāone inducta. Sed quero q̄d i conuentio
nali vel in pace pone duo fecerunt treugam vel pacem
et appoſita fuit pena cōtra facienti. deinum ambo con
trauenerunt nunq̄d poſſit vnus ꝯtra alium ad penam
agere. Cōclude poſt bar. in. l. cum pater. §. libertus. ff
ō le. ij. q̄ aut neſcitur quis p̄mo fregit pacem ſeu treu
gam vt quia forte codeȝ momento ſe inuaſerūt. ⁊ tunc
alter non poteſt agere ꝯtra reliquū. vt in dicto. §. liber
tus. aut cōſtat qs primo cōtrauenit et tunc p̄mus non
potet agere contra ſcdm. ſed ſecūdus bene pōt agere
cōtra p̄mum qd̄ bene notabis. ꝓ hoc facit tex. i dicto
§. libertus. et. l. quero. §. iter locatorem. ff. de loca. et
quod nō. glo. in. c. dilecti. de arbi. nam ſecundus non
tenebatur ſeruare pacem p̄mo. ex quo p̄mus nō ſerua
uit eam. quia promittens penam vel quicq̄d aliud in
telligitur promittere inquātum alius ſeruat qd̄ ꝓmiſit
vnde ſi ille non ſeruat ꝓmiſſum nō tenetur iſte ad ob
ſeruātiaȝ vt in. c. puenit. de iureiurā. et i regula fruſtra.
de re. iur. li. vi. ſed p̄mus incidit in penam inuiolando
pacem ſeu treugam. In glo. i. nō glo. q̄ p treugaȝ
nō eſt finita diſcordia. pax vero eſt finis diſcordie ſm
hoſti. ⁊ debet pax eſſe i voluntate. guerra vero in neceſ
ſitate naȝ debet quis pugnare vt pacem habeat. xxiij
q. i. noli. vel dic vt dixi ſuper rubrica q̄ pax eſt caritatis
vinculum vt dicit tex. in. c. nouit. de iudi. caritas vero
eſt amor dei et proximi In glo. ij. ibi quādo ineui
tabilis vrget neceſſitas. ꝓ hoc tex. q̄ non eſt licitum. j.
ō re. iur. vbi dicitur q̄ Machabei viri ſancti ſine cul
pa in ſabbato pugnabant ⁊ hoc ꝓpter neceſſitatē. Sȝ
pōt itelligi cōtrarium i defenſione. q: omni tpe debet
quis ſe defendere ne pereat tuendo corpus ſuum. vt i
de. vnica. de homic. vnde clericus nullam incurrit irre
gularitatem occidendo aggreſſorem ſuum ſi aliter eui
tare piculum non potuit vt ibi. iſte vero tex. poteſt itel
ligi in pugnatore. vt notat gl. in. c. ſi nulle. alle. in glo.
Et in fi. glo. nota hanc vltimam queſtionem glo.
ſingulariter et non tradas obliuioni. ex qua habes q̄
lex poſitiua etiam preceptiua non obligat ad peccatū
ſi non fuit moribus vtentium recepta. vel ſi p diſſuetu
dinem abijt ⁊ hanc opi. glo. tenet Gof. hic in ſumma
et Inno. et hoſti. in ſumma huius tituli Sed hic te
nuit ipſe hoſti. contrarium. mouebatur quia iſta eſt lex

preceptiua vt patet ibi. precipimus. ergo a principio li
gauit contrauenientes ad peccatum. ergo per non ob
ſeruantiam non tollitur eius diſpoſitio quia temp⁹ nō
eſt modus tollendi obligationē. vt in. l. obligationum
§. placet. ff. de acti. et obli. et principium fuit vicioſum
cum peccauerint ꝯtrauenīendo. Et ad. §. leges alle. in
glo. et. §. fi. C. de ede. Reſpondet ipſe q̄ illi tex. non lo
quuntur in legibus preceptiuis ⁊ ſtatutarijs ponit ex
emplum i. c. ſtatuim⁹. s. ti. pxi. et nota incidenter hoc
dictum. nam ſentit q̄ diſpoſitio dicti. c. ſtatuimus. tol
li poteſt diſſuetudine. ſed vide tu. qd̄ ibi dixi Iſte ve
ro tex. ſm eum loquitur in. l. preceptiua. Alij vero di
ſtinguūt vt refert Io. an. iter leges q̄ apponunt penas
ipſo facto et illas q̄ mandant penas infligi vt i p̄mis
non habeat locū conſuetudo ꝯtraria cum ſtatim cōtra
faciendo incidant iſti i penam ⁊ in factum damnatum
xxiij. q. i. in. c. audiuimus. Do. anto. hic diſtinguit q̄
aut lex preceptiua emanauit i fauorem p̄uatum et po
teſt tolli ꝯſuetudine ſicut poteſt tolli pacto ⁊ renunci
atione vt nota. in. l. ō qbus. ff. de legi. aut emanauit in
honorem dei aut i fauorem publicum ⁊ tunc ſi ſubditi
non obſeruauerunt ſciente ſupiore et patiente. talis lex
non ligat nec req̄ritur aliqua p̄ſcriptio quia ex quo ſu
perior videt ⁊ patitur non vid̄r velle q̄ lex ſua vinculū
inijciat. ſed ſi ſuperior ignorat tunc peccāt ꝯtrauenien
tes Sed ꝯtra hoc vltimum et contra hoſti. videtur
tex. in. c. fi. ō ꝯſue. vbi tex. aperte probat q̄ omnis lex
humana poteſt tolli ꝯſuetudine dūmodo ſit ratōnabi
lis ⁊ legitime preſcripta. Unde ibi ſolum contra ꝯſue
tudinem conſeruatur ius diuinum nec p̄uati dicūtur
tollere legem ſuperioris. ſed ipſe ſuperior conſenſum p̄
ſtando huic ꝯſuetudini in eo q̄ ſtatuit iura vt p ꝯſuetu
dinem poſſit tolli ius poſitiuum. d. c. fi. Inno. ſup ru
brica quem ſequitur Ioh. cal. hic vult in effectu q̄ aut
lex preceptiua eſt talis q̄ eius contrarium eſt i ſe mor
tale peccatum ⁊ tunc nō poteſt tolli conſuetudine ſicut
nec cōtraria lege. aut eius contrarium non eſt i ſe mor
tale peccatuȝ et tunc tollitur per diſſuetudinem Dixit
et cal. q̄ ſufficit in hoc tempus. x. annorum. allegat no
ta. in. c. fi. de conſue. li. vi. Ego ſic diſtinguerem q̄ aut
lex preceptiua nunq̄ȝ fuit recepta in obſeruantia ſcien
te legiſlatore et valente contradicere et non contradi
cente et talis lex non ligat et puto quod non requiri
tur tempus ad inducendam preſcriptionem. ſed ſuffi
cit binus vel trinus actus in contrarium. quia hic nō
agimus de preſcribendo contra legem ſed de impedi
endo vinculum nam per binum vel trinum actum ap
paret de conſenſu ſuperioris. ar. in. l. iij. C. de epi. au
di. et in. c. ita nos. xxv. q. ij. Si vero aliqui ſeruant in
eodem loco et tunc non ſeruantes non videntur exor
ſari ar. in. c. cum iam dudum. i fi. de p̄ben. aut ſupior
ignorat ⁊ tūc puto q̄ requiritur preſcriptio. xl. annoȝ

dūmodo ꝯſuetudo ſit rationabilis aut q̄ꝛ fundat̄ ſup
aliqua ratione vt vult tex. in. d. c. fi. ſi enim ꝯtrariū le-
gis in ſe eſſet malum ꝯſuetudo nō eſſet rōnabilis ď in
reiurā. c. intellecto. et ſic ſalua opi. Inno. nec ob. ꝙ in
ꝑncipio omnes peccauerunt ꝯtraueniendo. nā duplex
eſt reſponſio. Primo ꝙ ſi moti fuerint ex aliqua cā ra
tionabili nō peccauerunt q̄ꝛ ipſemet ſupioꝛ indulſiſſet.
ad h̄ qd̄ nō. archy. in. c. vtinam. lxxvi. di. vel ſcdo ſuc-
ceſſores eoꝝ q ꝯtrauenerunt nō peccauerunt. q̄ꝛ potu
erunt exiſtimare ꝙ ex aliqua rationabili cā illa lex nō
ſit in obſeruantia ar. eorum que nō. glo. in. c. ď quarta
de pſcrip. ⁊ quia lex ꝑceptiua non illaqueat ſciente ſu
perioꝛe ⁊ nō ꝯtradicente allego bonū tex. iuncta glo.
xx. di. c. i. et in. c. cum olim. de cleri. ꝯiu. in ꝯſuetudine
inducenda in ſacramentalibus ita voluit glo. nōbilis
in. c. vir. de ſecundis nup. Et cōtra regulam quā h̄ reci
tat Inno. allego bonū tex. cū glo. in. c. cū multi. xv. q
vlti. naꝫ olim erat ſtatutum ꝙ filij nati ex cōingio pre
ſbiteroꝛū eſſent ſerui eccleſie et ſic pena erat inflicta in-
re et tamen dicit ibi glo. ꝙ hodie eccleſia ex non obſer
uantia ꝑdidit illud ius. Ex quo infero ꝙ quātūcūqꝫ
lex apponit penaꝫ ipo facto. nihilominus pōt tolli cō
traria ꝯſuetudine. quia i non exigendo penam ꝯmittit̄
contra legem. nam ⁊ ꝑ non vſum tollitur lex. vt nota.
Io. an. in. c. Iohānes. de cleri. coniuga. ⁊ Cy. in. l. ij.
C. que ſit lon. ꝯſue. In glo. in verbo ꝯfirmet nota
bene iſtaꝫ glo. ꝙ vbi ꝯfirmatio exigitur a pari capitur
cōfirmatio pro obſeruantia. non enim pōt capi ꝓprie.
q̄ꝛ par vel inferioꝛ pōt cōfirmare factum ſuperioris vl̄
paris. et ideo verba capiuntur improprie. ſimile in. c.
ſtuduiſti. ď offi. leg. et ex hoc infertur ꝙ ſi quis promi
ſit ꝙ Titius confirmabit talem contractum debet itel
ligi ꝙ ille obſeruauit, et approbabit qd̄ i eo erit. quod
bene nota. Sequens. c. nihil habet ꝙ preſbiteri ⁊ alij
de quibus in tex. gaudent priuilegio ⁊c̄.

Innouamus Perſone h̄ enume
rate plena ſecurita
te gaudēt tpe guerre. Nō ꝑmo pſonas h̄
enumeratas que tpe guerre debent gaudere plena ſecu
ritate male tñ obſeruat̄ ⁊ nota i eo ꝙ dicit de mercatori
bus ꝙ papa pōt ex cā dare ſecuritatem aliquibus lai-
cis tpe guerre Nō ibi euntes ⁊ redeuntes ar. ꝙ ſe
curitas data in eundo deb̄et itelligi. data etiam in re-
deundo. nam iſta duo cōmuniter equiparantur in iure
vt i. c. magne. i fi. ī. de voto. et bonus tex. in. l. ſi cui. ff
ex qui. ca. ma. nota. barto. in. l. vtimur. ff. ď ſepul. vio.
ꝓbatur ratione Non enim quis dicitur ſecure venire
ad certum locum niſi ſecure poſſit maioꝛi. et inde rece
dere. Sed dubitari poteſt de queſtione quotidiana vl
tra docto. hic. pone data eſt ſecuritas alicui exbānito
vt poſſit ſecure venire ad hanc ciuitatē et redire nūqd
ꝑ primam vicem tollitur hec ſecuritas et ꝑuilegium.

An vero poſſit venire pluribus vicibus vel infinitum
Oldra. diſputauit hanc q̄ſtionem et recitat bar. in. l. i.
ff. ad. l. iuli. maieſ. ⁊ breuiter diſtinguo poſt eos ꝙ aut
ſecuritas fuit petita ⁊ determinate cōceſſa et tūc ſtan-
dum eſt determinationi vtputa ſi fuit dictuꝫ vt veniret
ſemper vel quid ſimile ar. vi. q. iij. ſcriptum aut fuit de
terminate petita. ſed indeterminate conceſſa. vtputa q̄ꝛ
vnus ex bānitis petijt vt poſſit per. x. dies eſſe in ciui
tate et ſuperioꝛ cōceſſit indeterminate ⁊ tunc intelligit̄
ꝯceſſa ſm petitōnem. q̄ꝛ reſponſio adaptanda eſt peti
tioni ſeu interrogationi. Inſti. de inuti. ſtip. in. §. pte-
rea. et eſt bonus tex. in. c. inter dilectos. in. §. ceterum
de fi. inſtru. ibi ex forma petitionis ⁊c̄. ⁊ notabis illū
tex. aut petitio fuit indeterminata ſed cōceſſio determi
nata. ⁊ intelligimus ſecuritatem conceſſam ſcdm ꝯceſ
ſionem ⁊ non ſcdm petitionem. quia ſuperioꝛ videtur
reſtrinxiſſe petitionem qd̄ nota. nam ꝑuilegium et in-
dulgentia ſumūt vires a conceſſione ⁊ nō a petitōe lꝫ
in dubio conceſſio referatur ad petitōnem vt in prece
denti membro. ſecus quando ſumus certi vt hic ⁊ hec
notabis q̄ꝛ ſepe papa ſignando ſupplicatōnem reſtrin
git petitionem vt nō excuſet̄ impetrans ex eo ꝙ dedit
ſupplicatōnem generalem et pꝛidie fuit in facto aut pe
titio fuit facta indetermiate ⁊ cōceſſio etiā indetermina
te. vtputa q̄ꝛ data fuit ſimpliciter ſecuritas veniendi ⁊
redeundi et itelligitur de ꝑma vice. Ad hoc facit tex. i
l. boues. §. hoc ſermone. ff. de vbo. ſig. et in. l. hec ꝯdi
tio. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. fit. vbi dꝛ ꝙ ſi ſit alicui relictum
cū nupſerit itelligit̄ de ꝑmis nuptijs. h̄ vex niſi fuiſſet
data ſecuritas ad certum actū puto ꝙ pro pace fienda
poſſet ſecure venire et redire. tūc duraret hec ſecuritas
q̄diu veniret pro cōtractu pacis ſed pace facta ceſſat
ſecuritas ſeu ſaluus conductus. et pro hoc tex. hic iun
cta glo. i verbo exiſtentes quam notabis

De pactis.

Viſo de officijs omniū iudicū ⁊ pſidentiū deſpis
iudicijs videndum eſt. ſed q̄ꝛ vocati ad iudicia qñqꝫ
paciſcūtur qñqꝫ tranſigunt. ideo auctoꝛ anteqꝫ tracta
ret de cōtractu de iudicijs de his ꝑmiſit. ⁊ ꝑmo ď pa
ctis tanqꝫ de nobilioꝛibus. vel ꝯtinua ad ꝑximam ru
bricam h̄ modo Supra viſum ē de pace. ſed quia pa-
ctum eſt quedam conuentio ex pace facta. ideo poſt ru
bricam precedentem ſubijcit iſtam Ni. abb.

Antigonus Poteſt ꝑ
mo genera
liter ſūmari ſic. Pacta q̄tūcunqꝫ
nuda ſuanda ſunt vl̄ aliter ſic Ja
dex eccleſiaſtic' pꝛuidet ſeruanti pa
ctum cōtra non ſeruantem. Diuidi
tur nam primo ponitur dictum Antigoni epi. ſecūdo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg